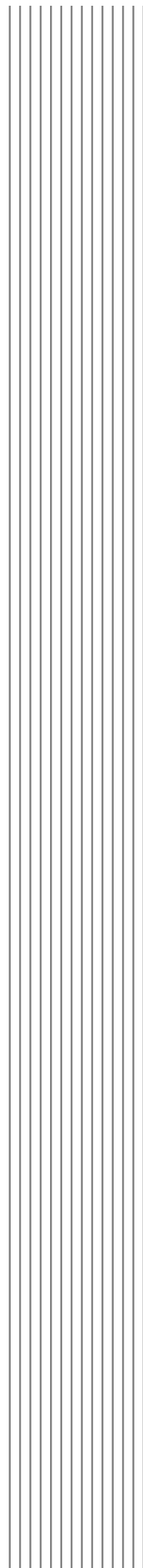

7

Utgiftstak och utgifts- ramar åren 2000-2002

7 Utgiftstak och utgiftsramar åren 2000–2002

7.1 Utgiftstak för staten

Regeringens förslag: Utgiftstaket för staten inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten fastställs till 810 miljarder kronor för år 2002.

De budgetpolitiska målen innebär att statens utgifter skall rymmas inom de av riksdagen beslutade utgiftstaken och att det finansiella sparatet i den offentliga sektorn skall visa ett överskott på i genomsnitt 2 procent av BNP över en konjunkturcykel.

Utgiftstaket för staten är fördelat på 26 utgiftsområden (nr 1–25 samt 27), ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, minskning av anslagsbehållningar samt en budgeteringsmarginal. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgiftstaket. Statsskuldräntorna exkluderas på grund av att regeringen endast i begränsad utsträckning kan påverka ränteutgifterna. Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten består från och med år 1999 av delsektorerna AP-fonden och premiepensionssystemet. Minskning av anslagsbehållningar ingår som en post under utgiftstaket, vilket innebär att den är medräknad i saldoto för statsbudgeten och för de offentliga finanserna. I denna proposition föreslås ett utgiftstak för år 2002 samt en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 t.o.m. 2002.

Våren 1996 beslutade riksdagen för första gången om ett utgiftstak för staten. Utgiftstaket

var treårigt och gällde för åren 1997–1999. Våren 1997 beslutade riksdagen om utgiftstaket för år 2000 och våren 1998 om utgiftstaket för år 2001. Med anledning av det reformerade pensionssystemet beslutade riksdagen hösten 1998 om en teknisk justering av utgiftstaken för åren 1999–2001. Riksdagen har fastställt utgiftstaket för staten till 761 miljarder kronor för år 2000 och 786 miljarder kronor för år 2001. Vid varje beslut om ett statligt utgiftstak har riksdagen även godkänt en beräkning av de offentliga utgifterna. Utgiftstaket för den offentliga sektorn omfattar utgiftstaket för staten samt den beräknade utgiftsnivån för kommunerna reducerat för transaktioner mellan stat, kommuner och ålderspensionssystemet.

Utgiftstaket för staten är av central betydelse för att tydliggöra behovet av prioriteringar mellan olika utgiftsområden. Oförmåga att prioritera leder till att ekonomin överansträngs, vilket i sin tur kan leda till inflation och underskott i ett första skede och åtstramning och arbetslöshet i ett andra skede. Vidare ger utgiftstaket för staten den ekonomiska politiken större trovärdighet och budgetpolitiken en långsiktig inriktning med hög förutsägbarhet. På grund av den fortgående internationaliseringen av den svenska ekonomin kan det också vara svårt att finansiera en okontrollerad utgiftsutveckling med ett högre skatteuttag. Utgiftstaket underlättar därför möjligheten att uppnå målet för finansiellt sparande i den offentliga sektorn.

För åren 2000–2001 ligger de tidigare beslutade utgiftstaken fast på 761 respektive 786 miljarder kronor. För år 2002 föreslås ett utgiftstak på 810 miljarder kronor. Utgiftstaket som andel av

BNP beräknas minska från 40,7 procent år 1999 till 39,6 procent år 2001. Förslaget till utgiftstak för år 2002 innebär att utgiftstaket detta år beräknas uppgå till 39,1 procent av BNP. Utgiftstaket ökar reallt med i genomsnitt 0,8 procent per år under perioden 1999–2002.¹

7.2 Preliminär fördelning på utgiftsområden

Regeringens förslag: Den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 2000–2002 godkänns som riktlinje för regeringens budgetarbete.

I budgetpropositionen för 1999 presenterades en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 och 2001. Regeringen föreslår nu en reviderad preliminär fördelning av utgifterna för dessa år samt en preliminär fördelning för år 2002. Förslaget till utgiftsramar för åren 2000–2002 samt differenser i förhållande till de preliminära ramarna i budgetpropositionen för 1999 redovisas i tabell 7.1.

Förslaget till utgiftsramar för år 2002 baserar sig i normalfallet på föreslagna ramar för år 2001 som räknas upp med relevant prisindex. Beräkningarna av fördelningen av utgifterna på utgiftsområden för åren 2000 - 2002 är baserade på nu kända förutsättningar vad avser den ekonomiska utvecklingen, volymutvecklingen och effekten av gällande regelsystem och skall därför betraktas som preliminära. Inför budgetpropositionen för 2000 kan vissa justeringar, främst av teknisk karaktär, komma att göras. Beräkningen av s.k. pris- och lönekänsliga anslag kan komma att justeras med hänsyn till nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen.

---

¹ Fastprisberäkning med implicitprisindex för statlig konsumtion och investeringar och med KPI för utgiftstakets övriga delar.

Tabell 7.1 Preliminär fördelning på utgiftsområden

Miljoner kronor

	2000	2001	2002	Differens mot budgetpropositionen	
				2000	2001
UO 1 Rikets styrelse	4 215	4 483	4 629	-48	-70
UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 489	1 528	1 579	5	-53
UO 3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 770	5 837	5 919	-68	-88
UO 4 Rättsväsendet	22 143	22 377	22 707	-32	-190
UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 828	2 858	2 889	-67	-73
UO 6 Totalförsvaret	44 857	44 527	43 538	-584	-700
UO 7 Internationellt bistånd	12 458	13 298	13 164	-431	-571
UO 8 Invandrare och flyktingar	4 217	4 431	3 885	-18	-23
UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	25 351	26 271	26 299	880	1 506
UO 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	86 878	86 936	88 006	5 781	3 636
UO 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33 445	32 632	32 042	-308	-846
UO 12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	43 468	46 208	46 715	887	586
UO 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	31 917	30 276	29 569	5 433	6 213
UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	45 473	45 609	45 930	-3 408	-1 798
UO 15 Studiestöd	22 136	24 161	24 509	-1 605	-1 192
UO 16 Utbildning och universitetsforskning	30 824	34 777	37 041	420	2 908
UO 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 524	7 626	7 806	-72	-97
UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggand	16 270	13 049	11 283	-1 031	-652
UO 19 Regional utjämning och utveckling	2 675	3 336	2 693	0	-1
UO 20 Allmän miljö- och naturvård	1 670	1 797	1 986	206	205
UO 21 Energi	1 196	1 914	1 729	-245	199
UO 22 Kommunikationer	25 260	24 674	25 001	-1 339	-915
UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	12 725	13 203	13 222	-429	35
UO 24 Näringsliv	3 011	2 945	2 903	174	-21
UO 25 Allmänna bidrag till kommunerna	102 217	104 697	106 317	-2 870	-2 570
UO 26 Statsskuldsräntor m.m.	77 405	73 089	52 917	405	909
UO 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 435	21 454	22 269	-1 921	-647
Minskning av anslagsbehållningar	8 500	5 000	3 000	4 500	2 000
Summa utgiftsområden	695 357	698 994	679 548	4 216	7 692
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	617 952	625 905	626 631	3 811	6 783
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	139 464	144 035	149 696	-950	-2 398
Takbegränsade utgifter	757 416	769 940	776 327	2 860	4 385
Budgeringsmarginal	3 584	16 060	33 673	-2 860	-4 385
Utgiftstak för staten	761 000	786 000	810 000	0	0

Det är flera faktorer som leder till reviderade utgiftsområdesramar jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. De nya satsningar som regeringen redovisar i denna proposition är medräknade. För att undvika ett överskridande av utgiftstaket för år 2000 och för att målet om ett finansiellt sparande i offentlig sektor på 2 procent av BNP år 2000 skall klaras, måste vissa

utgiftsreduktioner och senareläggningar av planerade projekt m.m. genomföras. I förslaget till preliminära utgiftsramar har avdrag gjorts för de utgiftsbegränsningar som presenteras i denna proposition. Utgiftsramarna har även ändrats till följd av reviderade makroekonomiska förutsättningar, förändrade antaganden om den demografiska utvecklingen och vissa andra volym-

faktorer samt reviderad pris- och löneomräkning. I tabell 7.2 har förändringen av de takbegränsade utgifterna för åren 2000 och 2001 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999 delats upp på dessa faktorer.

Tabell 7.2 Förändring av takbegränsade utgifter mellan Budgetpropositionen för 1999 och 1999 års ekonomiska vårproposition till följd av förändrade förutsättningar, volymfaktorer m.m.

Miljarder kronor

	2000	2001
Takbegränsade utg. i budgetprop. för 1999	754,6	765,6
Utgiftsreformer	2,4	7,8
Utgiftsminskningar p.g.a. regeländringar	-12,4	-11,2
Makroekonomiska förändringar	1,8	2,6
Slutlig pris- och löneomräkning	-2,0	-2,1
Volymeffekter inom Socialdep. områden	8,6	7,4
Minskning av anslagsbehållningar	4,5	2,0
Övrigt	-0,1	-2,2
Takbegränsade utgifter i vårprop. 1999	757,4	769,9

Nya satsningar och besparingar

Av redovisningen i avsnitt 4.3 framgår det att de nya satsningar och besparingar m.m. som föreslås för åren 2000–2001 sammantaget beräknas minska de takbegränsade utgifterna med ca 8,0 miljarder kronor år 2000 och med ca 1,3 miljarder kronor år 2001. År 2002 innebär förändringarna i stället att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 11,0 miljarder kronor i förhållande till de utgiftsnivåer som följer av befintliga regler. De föreslagna satsningarna leder till utgiftsökningar på 2,4 miljarder kronor, brutto, år 2000 och 7,8 miljarder kronor, brutto, år 2001.

Utöver effekterna på de takbegränsade utgifterna av de redovisade besparingarna kommer regeringens förslag till förändring av utjämningsystemet för kommuner och landsting att medföra att de takbegränsade utgifterna minskar med ca 2,1 miljarder kronor per år. Eftersom utjämningsavgiften och utjämningsbidraget minskar i samma omfattning är förändringen statsfinansiellt neutral.

De föreslagna besparingsåtgärderna och förslaget om förändring i nuvarande utjämningsystem för kommuner och landsting leder sammantaget till utgiftsminskningar på 12,4 miljarder kronor, brutto, år 2000 och 11,2 miljarder kronor, brutto, år 2001.

För åren 2000 och 2001 leder regelförändringar till förändrade preliminära utgiftsramar för främst följande utgiftsområden:

- Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg: besparing på läkemedelsförmånen och satsning på bland annat handikappade,
- Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp: besparing genom bl.a. förändrade regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och förändrad antagandepoängsberäkning,
- Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn: besparing på underhållsstöd och nya regler för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst,
- Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv: minskade utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, delvis till följd av förslaget om anställningsstöd för arbetslösa med långa inskrivningstider vid arbetsförmedlingen, som leder till ett minskat behov av arbetsmarknadspolitiska åtgärder, samt satsning på lönebidrag och platsförmedling år 2000,
- Utgiftsområde 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning: besparing på Kunskapslyftet 2000–2001 genom att kunskapslyftet i stort ligger kvar på samma nivå som 1999 resten av perioden fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsning på högskoleplatser, forskning, maxtaxa för barnomsorg, allmän förskola och nytt studiestödssystem m.m. ,
- Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande: besparing på bl.a. räntebidrag och lokala investeringsprogram samt satsning på byggforskning,
- Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård: satsningar inom framtidsområdet Hållbara Sverige,
- Utgiftsområde 22 Kommunikationer: besparing på bl.a. väghållning,
- Utgiftsramen för utgiftsområde 25 påverkas dels av den föreslagna höjningen av det generella statsbidraget fr.o.m. år 2001, dels av att regeringens förslag till förändring i utjämningsystemet för kommuner och landsting minskar utgiftsramen. Utrymme skapas för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

En beskrivning av förslagen till satsningar och besparingar för åren 2000–2002 ges under respektive utgiftsområde i avsnitt 7.4.

Makroekonomiska förändringar

I förslaget till utgiftsramar har hänsyn även tagits till förändrade makroekonomiska förutsättningar jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen för 1999. Totalt medför ändrade makroekonomiska förutsättningar att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 1,8 miljarder kronor år 2000 och med ca 2,6 miljarder kronor år 2001 jämfört med beräkningarna i budgetpropositionen för 1999 (se tabell 7.2).

Den öppna arbetslösheten beräknas nu bli 1,0 procentenheter högre år 2000 och 1,1 procentenheter högre år 2001 jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen. Av främst denna anledning beräknas utgifterna för utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet bli ca 5 miljarder kronor högre år 2000 och ca 6 miljarder kronor högre år 2001.

Effekten på de takbegränsade utgifterna av högre arbetslöshet motverkas delvis av bl.a. följande makroekonomiska faktorer.

Utgifterna för basbeloppsanknutna transferringar inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och inom ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten beräknas nu sammantaget bli ca 1 miljarder kronor lägre år 2000 och ca 2,5 miljarder kronor lägre år 2001 till följd av att prisbasbeloppet för dessa år antas bli lägre jämfört med vad som antogs i budgetpropositionen för 1999.

Avgiften till Europeiska gemenskapen minskar kraftigt år 2000 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Större delen av denna minskning beror på att Sverige år 2000 förväntas erhålla en kompensation för det högre avgiftsuttag år 1999 som beror på att kronan vid årsskiftet 1998/99 blev svagare än tidigare beräknat.

Slutligen beräknas bruttonationalinkomsten åren 2000–2001 uppgå till ett lägre belopp i förhållande till vad som angavs i budgetpropositionen för 1999. Detta medför att utgiftsramen för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd blir lägre.

Slutlig pris- och löneomräkning

Slutlig pris- och löneomräkning av förvaltningskostnadsanslagen för år 2000 baserar sig på pris- och löneutvecklingen mellan 1997 och 1998 inom den konkurrensutsatta sektorn. Löneutveck-

lingen har beräknats med utgångspunkt i löneutvecklingen inom tillverkningsindustrin. Den slutliga pris- och löneomräkningen har medfört en viss nedjustering av flertalet utgiftsområden jämfört med de beräknade nivåer för åren 2000 och 2001 som presenterades i budgetpropositionen för 1999. För åren 2001 och 2002 görs en preliminär beräkning av löne- och prisökningen på anslagen för förvaltningsändamål. Den slutliga pris- och löneomräkningen minskar anslagsnivåerna med ca 2 miljarder kronor per år i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Nedrevideringarna av anslagen har framför allt skett inom löneintensiva utgiftsområden.

Volymeffekter

Ändrade antaganden om den demografiska utvecklingen och andra volymfaktorer inom Socialdepartementets områden innebär att utgiftsramarna sammantaget ökar med ca 8,6 miljarder kronor år 2000 och med 7,4 miljarder kronor år 2001.

I förhållande till vad som angavs i budgetpropositionen för 1999 beräknas utgifterna inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg bli ca 1,7 miljarder kronor högre år 2000 och ca 2,5 miljarder kronor högre år 2001, främst till följd att utgifterna för läkemedelsförmånen förväntas bli högre på grund av större volymer och dyrare läkemedel. Effekten på utgiftsramen av dessa förändringar motverkas delvis av den föreslagna besparingen på läkemedelsförmånen.

Förändrade volymer inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp medför att utgiftsramen höjs med ca 6,1 miljarder kronor år 2000 och med ca 4,4 miljarder kronor år 2001, främst på grund av ökad sjukfrånvaro.

Utgiftsramarna påverkas också av att vissa tidigare icke preciserade besparingar föreslås genomföras med mindre belopp än planerat. Detta gäller t.ex. inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn där besparingen på underhållsstödet nu föreslås uppgå till ett lägre belopp än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1999.

Minskning av anslagsbehållningar

För att ta hänsyn till den möjlighet som myndigheter och regeringen har att föra över medel till kommande budgetår ingår posten Minskning av anslagsbehållningar under utgiftstaket. Denna post är en prognos på användningen av tidigare anslagna men ännu ej förbrukade medel. Myn-

digheternas förbrukning av anslagsbehållningar är en osäker faktor i utgiftsberäkningen. Minskningen av anslagsbehållningarna bedöms bli ca 8,5 miljarder kronor år 2000, 5 miljarder kronor år 2001 och 3 miljarder kronor år 2002. De angivna beloppen avser skillnaden mellan användningen av sparade medel från tidigare budgetår och uppbyggandet av nytt anslagssparande. Eventuellt utnyttjande av anslagskredit ingår också i de angivna beloppen för respektive år.

I budgetpropositionen för 1999 beräknades minskningen av anslagsbehållningarna till 4 miljarder kronor år 2000 och till 3 miljarder kronor år 2001. Anledningen till att posten Minskning av anslagsbehållningar nu revideras upp är bl.a. att användningen av begränsningsbelopp för utgifterna på vissa anslag år 1999 kan leda till en senareläggning av anslagsförbrukningen (se avsnitt 5.3.1).

Förslaget till utgiftsramar och beräkningen av utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och av förbrukningen av anslagsbehållningarna innebär att de takbegränsade utgifterna beräknas uppgå till 757,4 miljarder kronor år 2000, 769,9 miljarder kronor år 2001 och 776,3 miljarder kronor år 2002. För år 2000 beräknas de takbegränsade utgifterna vara ca 2,9 miljarder kronor högre jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. För år 2001 beräknas de takbegränsade utgifterna nu vara ca 4,4 miljarder kronor högre.

7.3 Budgeteringsmarginal, utnyttjande av saldoutrymme och utgiftstak för offentlig sektor

7.3.1 Budgeteringsmarginalen och saldoutrymmet

Den makroekonomiska utvecklingen och de ekonomiska konsekvenserna av befintliga eller beslutade regler kan bli annorlunda än de som antas när ett utgiftstak fastställs. Eftersom utgiftstaket är nominellt och inte skall ändras till följd av förändrade tillväxtförutsättningar skall budgeteringsmarginalen utgöra en buffert mot bl.a. högre prisnivå, lägre tillväxt och högre arbetslöshet. Budgeteringsmarginalen skall också utgöra en buffert mot den osäkerhet som följer av systemet med möjlighet till anslagssparande och utnyttjande av anslagskredit. Budgeteringsmarginalen för det kommande budgetåret skall rymma denna osäkerhet. Vad gäller de därpå föl-

jande budgetåren skall budgeteringsmarginalen även omfatta utrymmen för framtida reformer på budgetens utgiftssida. Budgeteringsmarginalen får inte innebära att respekten för målen för finansiellt sparande i offentlig sektor minskar, utan skall i första hand ge flexibilitet och därmed förhindra revideringar av utgiftstaket. Budgeteringsmarginalen ingår inte i de tidigare redovisade saldoberäkningarna för staten och den offentliga sektorn. Ett ianspråktagande av budgeteringsmarginalen försämrar därmed statens och den offentliga sektorns finanser.

Budgeteringsmarginalen för år 1999 beräknas uppgå till 1,2 miljarder kronor efter det att hänsyn har tagits till föreslagna besparingsåtgärder och beslutade begränsningsbelopp för vissa anslag (se avsnitt 5.3). Budgeteringsmarginalen för år 2000 beräknas uppgå till ca 3,6 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen för år 2000 beräknas därmed vara 2,9 miljarder kronor mindre än vad som angavs i budgetpropositionen för 1999. Regeringen kommer att mycket noga följa utgiftsutvecklingen under åren 1999 och 2000 och kommer att återkomma med åtgärder om dessa marginaler inte visar sig vara tillräckliga.

För år 2001 är budgeteringsmarginalen betydande stor. Budgeteringsmarginalen beräknas uppgå till 16,1 miljarder kronor, vilket är en minskning med ca 4,4 miljarder kronor jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1999. Förslaget till utgiftstak för år 2002 i avsnitt 7.1 innebär att budgeteringsmarginalen för år 2002 beräknas uppgå till ca 34 miljarder kronor.

Ju längre fram i tiden det aktuella budgetåret ligger desto större är osäkerheten rörande såväl den makroekonomiska utvecklingen som effekterna av redan fattade beslut. Osäkerheten i beräkningarna ökar därför över tiden. Den budgeteringsmarginal som krävs för att hantera osäkerhet måste därför vara större längre fram i tiden. Denna bedömning gjordes även i 1996 års ekonomiska vårproposition där principerna för budgeteringsmarginalen redovisades.

Regeringen har nyligen beslutat att tillkalla en särskild utredare med uppgift att bedöma om den nya budgetprocessens mål och intentioner har infriats. I utredningsuppdraget ingår bl.a. att bedöma om utgiftstakets nuvarande konstruktion erbjuder tillräcklig flexibilitet inom och mellan åren. Utredaren skall vidare analysera hur olika former av osäkerhet och risker har hanterats inom utgiftstaket och därvid belysa hur budgeteringsmarginalen har använts. I detta arbete ryms bl.a. att föreslå riktlinjer för den nivå på budgete-

ringsmarginalerna för de kommande tre åren som krävs för att nämnda osäkerheter skall kunna hanteras. Betydande prognosfel kan förekomma även under ett pågående budgetår, bl.a. till följd av myndigheternas möjlighet att utnyttja anslagssparande och anslagskredit. En riktlinje för budgeteringsmarginalens minsta nivå under det pågående budgetåret, som innebär att utgiftstaket med stor sannolikhet kan klaras utan att besparingsåtgärder behöver vidtas, bör därför också tas fram.

Utöver målet att statens och ålderspensions-systemets utgifter skall rymmas inom fastlagda utgiftstak är målet för det finansiella sparandet i den offentliga sektorn centralt. De mål som riksdagen tidigare fastställt för åren 1999–2001 är ett finansiellt sparande i den offentliga sektorn på 0,5 procent av BNP år 1999 och 2,0 procent av BNP åren 2000 och 2001. Av redogörelsen i avsnitt 4.1.2 framgår att målet föreslås uppgå till 2,0 procent av BNP för år 2002.

Vid oförändrade skatteregler kan den offentliga sektorns skatteintäkter i stora drag förväntas följa bruttonationalproduktens utveckling under de kommande åren. Samtidigt innebär förslaget till utgiftsramar i avsnitt 7.2 att de offentliga utgifterna kommer att utvecklas långsammare än BNP, trots att den offentliga konsumtionen ökar reallt. Det finansiella sparandet i den offentliga sektorn och den del av överskottet som överträffar målsatta överskott - det s.k. saldoutrymme - kan därför förväntas öka successivt över tiden. Beräkningarna i avsnitt 4.7 visar att ett saldoutrymme i princip saknas för år 2000. Eftersom saldoutrymme för detta år är av samma storlek som budgeteringsmarginalen torde saldoutrymme och utgiftstaket sätta en ungefär lika stram restriktion för utgifterna. Från och med år 2001 beräknas emellertid överskottet i de offentliga finanserna överstiga det målsatta överskottet. Som framgår av redovisningen i avsnitt 4.7 förväntas det finansiella sparandet i offentliga sektorn öka till ca 62 miljarder kronor år 2001 och till ca 83 miljarder kronor år 2002. Saldoutrymme beräknas uppgå till ca 22 miljarder kronor år 2001 och ca 41 miljarder kronor år 2002. Saldoutrymme för åren 2001–2002 antas i denna proposition beräkningstekniskt tillföras hushållssektorn.

7.3.2 Beräkning av utgifterna för den offentliga sektorn

Regeringens förslag: De offentliga utgifterna beräknas till 1 077 miljarder kronor år 2000, 1 114 miljarder kronor år 2001 och 1 152 miljarder kronor år 2002.

Utgiftstaket för den offentliga sektorn beräknas som summan av det statliga utgiftstaket och de beräknade kommunala utgifterna med avdrag för interna transaktioner mellan staten, kommunsektorn och ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. De interna transaktionerna består huvudsakligen av olika former av statsbidrag till kommunsektorn och av de statliga ålderspensionsavgifter som förs från staten till ålderspensionsystemet fr.o.m. år 1999. Att riksdagen skall godkänna ett tak för hela den offentliga sektorn motiveras bl.a. med att det är de offentliga utgifterna som på sikt är avgörande för skatteuttagets nivå.

Utgiftstaket har en annan innebörd för den kommunala sektorn än för staten. Eftersom kommunernas utgifter inte fastställs av riksdagen kan riksdagen inte direkt påverka storleken på dessa utgifter. I det statliga utgiftstaket ingår dock statens bidrag till kommunerna, vilket innebär att riksdagen indirekt påverkar de kommunala utgifternas storlek.

Riksdagen fastställde under hösten 1998 beräkningen av den offentliga sektorns utgifter till 1 050 miljarder kronor för år 1999, 1 075 miljarder kronor för år 2000 och 1 113 miljarder kronor för år 2001. Utgiftstaket för den offentliga sektorn revideras nu i förhållande till de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 1999 till följd av en reviderad beräkning av kommunal konsumtion och interna transaktioner. Av posten interna transaktioner år 1999 på 178 miljarder kronor utgörs 159 miljarder kronor av transaktioner mellan staten och den kommunsektorn och ca 19 miljarder kronor av transaktioner mellan statsbudgeten och ålderspensions-systemet vid sidan av statsbudgeten. Utgiftstaket för den offentliga sektorn åren 1999–2002 beräknas till 1 051, 1 077, 1 114 respektive 1 152 miljarder kronor.

Tabell 7.3 Utgiftstak för den offentliga sektorn

Miljarder kronor

	1998	1999	2000	2001	2002
Staten inkl. ålders- pensionssystemet	720	753	761	786	810
Kommunerna	466	476	492	510	526
Interna transaktioner	151	178	175	182	184
Summa	1 035	1 051	1 077	1 114	1 152
Procent av BNP	57,4	56,9	56,3	56,0	55,6

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

7.4 Beskrivning av utgiftsområde 1–27

Utgiftsområde 1: Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
4 328	4 180	4 730	4 215	4 483	4 629

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen, centrala myndigheter samt mediefrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till ca 4,2 miljarder kronor, varav 2,4 miljarder kronor till regeringen m.m., 0,9 miljarder kronor till riksdagen och dess myndigheter samt 0,7 miljarder kronor till mediefrågor.

Utgiftsområdesramen är beräknad med hänsyn till Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd år 2001.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
1 981	1 705	1 743	1 489	1 528	1 579

Utgiftsområdet omfattar ett flertal myndigheter som Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Finansinspektionen m.fl. Vidare ingår vissa administrativa kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vis-

sa tidsbegränsade åtaganden samt Riksdagens revisorer. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,7 miljarder kronor, varav 1,6 miljarder kronor till centrala myndigheter och nämnder.

Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
5 864	5 811	6 025	5 770	5 837	5 919

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, skattemyndigheterna och Tullverket. För 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till ca 5,8 miljarder kronor, varav ca 4,7 miljarder kronor till skatteförvaltningen.

Riksskatteverket har i anslutning till budgetunderlaget i en fördjupad resursanalys bl.a. tagit upp det långsiktiga resursbehovet för kontrollverksamheten. Samtidigt har Riksrevisionsverket i flera projekt behandlat skattekontrollen och dess effekter och en granskning har även gjorts av Riksdagens revisorer. Det finns således ett omfattande material att ta ställning till vad gäller skattekontrollens inriktning och omfattning och regeringen avser att redovisa sin bedömning i budgetpropositionen för år 2000.

Under våren 1999 kommer Tullverket att omorganiseras. Myndigheten förändras från att bestå av Generaltullstyrelsen och tolv regionala myndigheter till att vara en myndighet med en central ledning och sex tullregioner. Organisationen har utformats för att ge bättre förutsättningar för en enhetlig tillämpning av regelverk och rutiner. Den kommer även att innebära en effektivisering av arbetet i och med att fler personer kommer att arbeta i den operativa verksamheten och färre inom administrationen. Resurserna kommer att koncentreras till de områden där trafiken är som mest intensiv. Sammantaget bör detta enligt regeringen bl.a. resultera i en effektivare kontrollverksamhet.

Inom Tullverket pågår ett utvecklings- och effektiviseringsarbete bl.a. inom det s.k. RISK-projektet. Projektet vidareutvecklas nu inom Tullverket vilket bör ge en ännu effektivare tullhantering i framtiden och därmed även en ökad kvalitet och träffsäkerhet i kontrollarbetet.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
21 413	21 919	22 365	22 143	22 377	22 707

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 21,9 miljarder kronor, varav polisväsendet svarar för ca 12 miljarder kronor.

Från år 2000 tillförs rättsväsendet ytterligare 150 miljoner kronor för fortsatt modernisering av rättsväsendet. En viktig fråga i detta sammanhang, inte minst när det gäller arbetet inom åklagarväsendet, är att utveckla bekämpningen av ekonomisk brottslighet, inklusive miljöbrottslighet. Avvecklingen av de allmänna advokatbyråerna medför engångsvisa kostnader för domstolsväsendet.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen när det gäller de medel för åren 2001 och 2002 som behövs för att fullfölja statsmakternas intentioner i fråga om utvecklingen av rättsväsendet.

Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
2 638	2 871	3 011	2 828	2 858	2 889

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak utrikesförvaltningen, dvs. Utrikesdepartementet och de 102 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor, information om Sverige i utlandet samt Europainformation. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 2,9 miljarder kronor, varav anslaget till utrikesförvaltningen uppgår till 1,7 miljarder kronor och bidragen till internationella organisationer till 1 miljard kronor.

Utgiftsområdet beräknas minska med 50 miljoner kronor från år 2000 på grund av en besparing på bidrag till vissa internationella organisationer.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
42 409	44 108	45 609	44 857	44 527	43 538

Utgiftsområdet omfattar verksamheter inom det militära och civila försvaret, Kustbevakningen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och det civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även internationell fredsfrämjande verksamhet med svensk militär trupp utomlands. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 44,1 miljarder kronor, varav 39,8 miljarder kronor till det militära försvaret, 2,5 miljarder kronor till det civila försvaret och 1,8 miljarder kronor till övrig verksamhet.

Regeringen beslutade den 8 mars 1999 om prop. 1998/99:74 Förändrad omvärld - omdanat försvar. I propositionen föreslår regeringen att nästa försvarsbeslut skall omfatta åren 2002 - 2004. Regeringen lägger vidare fram förslag till säkerhetspolitiska mål och till försvarspolitikens inriktning. Regeringen lägger också fram förslag till inriktning avseende den ekonomiska ramen för utgiftsområdet, som för varje år under perioden 2002-2004 skall vara 4 miljarder kronor mindre än ramen för år 2001 samt att ett omställningsbidrag anslås med 3 miljarder kronor år 2002 och med 1 miljard kronor år 2003. Vidare föreslås att den s.k. teknikfaktorn avskaffas fr.o.m. år 2000.

Förslagen i nämnda proposition innebär inga förändringar av de ekonomiska ramarna för utgiftsområdet för innevarande försvarsbeslutsperiod. Däremot anger regeringen att åtgärder bör vidtas redan fr.o.m. innevarande budgetår, dels för att möjliggöra minskningen av den ekonomiska ramen under nästa försvarsbeslutsperiod, dels för att kunna hantera problemen under innevarande försvarsbeslutsperiod, vilka har medfört att den planerade verksamheten inte ryms inom de beslutade ekonomiska ramarna.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
11 479	11 900	11 985	12 458	13 298	13 164

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna internationellt utvecklingssamarbete samt samarbete med Central- och Östeuropa. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 11,9 miljarder kronor, varav 11,1 miljarder kronor till utvecklingssamarbete med utvecklingsländer och 0,8 miljarder till samarbete med Central- och Östeuropa.

Den totala biståndsramen 1999 (inklusive utgifter som redovisas under andra utgiftsområden) uppgår till 12,8 miljarder kronor motsvarande 0,705 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). Ramen för år 2000 beräknas till 0,72 procent av BNI, vilket motsvarar 13,4 miljarder kronor. Ramen ökas år 2001 till 0,73 procent av BNI och år 2002 till 0,74 procent av BNI.

Från biståndsramen avräknas vissa asylkostnader, medel för EU:s gemensamma bistånd samt administration m.m. Avräkningens storlek för åren 2001 och 2002 beräknas utifrån vid budgeteringstillfället tillgängligt prognosunderlag.

Regeringen kommer under året att föra en bedömning av de kort- och långsiktiga konsekvenserna av utgiftsbegränsningen för innevarande år.

Ett program för samarbetet med Central- och Östeuropa har beslutats av riksdagen för perioden 1999 - 2001 som totalt omfattar 2,4 miljarder kronor.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
4 186	4 324	4 436	4 217	4 431	3 885

Utgiftsområdet omfattar statlig migrations- och integrationspolitik. I området ingår även delar av storstadspolitiken. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 4,3 miljarder kronor, varav 1,8 miljarder kronor till migra-

tionspolitiken och 2,5 miljarder kronor till integrationspolitiken.

I förhållande till tidigare antaganden i budgetpropositionen för 1999 bedöms nu att fler asylsökande än beräknat kommer att erhålla uppehållstillstånd. Antalet asylsökande från Irak och före detta Jugoslavien fortsätter att ligga på samma höga nivå som redovisades i budgetpropositionen för 1999. Det har emellertid visat sig att fler personer från dessa länder har skyddsbehov och att färre avvisningar kommer att kunna genomföras än vad som då antogs. Den senaste utvecklingen i Förbundsrepubliken Jugoslavien ger dessutom anledning till stor oro. Sverige har åtagit sig att ge tillfälligt skydd för upp till 5 000 personer av de fördrivna från Kosovo som idag befinner sig i dess närområde. Antalet registrerade i Statens invandrarverks mottagandesystem kan därför också komma att bli högre än vad som tidigare beräknats för innevarande år. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen inom området vad gäller prognoser och utgifter samt vid behov återkomma i budgetpropositionen för 2000.

I betänkandena Ökad rättsäkerhet i asylärenden NIPU (SOU 1999:16) och Upphållstillstånd på grund av anknytning (SOU 1997:142) behandlas den s.k. tvåårsregeln för misshandlade kvinnor. Den s.k. tvåårsregeln innebär i regel att den utländska parten inte har rätt till uppehållstillstånd i Sverige om förhållandet upphör innan två år har gått. Betänkandena kommer under våren 1999 att remitteras.

Satsningen på Ett Sverige för alla fortsätter att vara ett prioriterat område (avsnitt 1.4.3) och regeringen har beräknat anslag för utvecklingsinsatser i storstädernas utsatta bostadsområden även för år 2002.

Från och med år 2000 beräknas 10 miljoner kronor per år för kostnader till följd av regeringens aviserade proposition om en samlad minoritetspolitik med inriktning på skydd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetspråken. Medlen bör enligt regeringens bedömning tills vidare ligga under utgiftsområde 8. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2000 med förslag till hur de anvisade medlen skall fördelas mellan de utgiftsområden och anslag som berörs av minoritetspolitiken.

Från och med år 2000 minskas anslaget A3 *Migrationspolitiska åtgärder*, anslagspost 3 Återvändningsinsatser m.m. och B3 *Integrationsåtgärder* med 10 miljoner kronor vardera.

Utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2000
23 124	24 012	24 574	25 351	26 271	26 299

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälsovård, sjukvård och social omsorg. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 24 miljarder kronor, varav 16,9 miljarder kronor avser hälsovård och sjukvård, 6,6 miljarder kronor avser social omsorg och 0,5 miljarder kronor avser Socialstyrelsen samt stöd till forskning.

Statens utgifter för utgiftsområdet utgör en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. Huvudmannskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår främst från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Den 1 januari 1999 omstrukturerades ersättningssystemet för vuxentandvården. Det är enligt regeringens uppfattning mycket angeläget att effekterna av det reformerade systemet nogga följs och utvärderas. Regeringen har därför gett Riksförsäkringsverket (RFV) i uppdrag att följa och analysera effekterna av det reformerade tandvårdsstödet. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 april 2000.

Riksdagen har gett regeringen tillkänna (bet. 1998/99:SoU1, rskr. 1998/99:104) att överväga om rätten till personlig assistans kan utvidgas så att den som erhållit assistans före 65 års ålder får behålla den även efter 65-årsdagen. De ekonomiska konsekvenserna har utretts. Beroende på hur reglerna utformas och vilka antaganden som görs av bl.a. hjälpbehov och antalet personer, skulle den ackumulerade kostnadsökningen för den statliga assistansersättningen till följd av en utvidgning av rätten till personlig assistans komma att uppgå till 1,3–1,9 miljarder kronor fullt genomförd. Enligt regeringens bedömning torde således de ekonomiska konsekvenserna av en sådan utvidgning av reformerna bli betydande. Med tanke på utvidgningens omfattning och osäkerhet i kostnadsberäkningarna krävs ytterligare beredning innan något ställningstagande kan göras. Regeringen vill dock erinra om vad som sägs i propositionen Stöd och service till vissa funktionshindrade (1992/93:159) att det ofta kan

vara lämpligt att kommunen fortsätter att ge insatser i former som liknar personlig assistans.

Prognoser för det nuvarande anslaget för statlig assistansersättning tyder på att det finns risk för utgiftsökningar under den kommande treårsperioden. Mot bakgrund av den osäkerhet som föreligger angående utvecklingen av både antalet personer och hjälpbehov, gör regeringen bedömningen att de volymantaganden som låg till grund för de beräknade nivåerna i budgetpropositionen för 1999 tills vidare bör kvarstå som utgångspunkt för de beräknade utgiftsnivåerna för perioden 2000 - 2002. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Regeringen har idag i propositionen Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (1998/99:106) föreslagit att beloppsgränsen för högkostnadsskyddet inom läkemedelsförmånen skall höjas med 500 kronor från 1 300 till 1 800 kronor. Ändringen skall gälla fr.o.m. den 1 juni 1999 och beräknas innebära en kostnadsreduktion om 1,4 miljarder kronor på helårsbasis.

Även med beaktande av den föreslagna besparingsåtgärden tyder nuvarande prognoser på att det finns risk för ytterligare utgiftsökningar under den kommande treårsperioden. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

Regeringen föreslår vidare på tilläggsbudget att ett nytt anslag förs upp på statsbudgeten år 1999. Medlen avser ersättning till personer som steriliserats mot sin vilja under perioden 1935 - 1975. Regeringen bedömer att de sammanlagda utgifterna för denna ersättning kommer att uppgå till ca 180 miljoner kronor under åren 1999 - 2001, vilket har beaktats i förslaget till utgiftsområdesram.

Inom den ram som beräknats för utgiftsområdet för perioden 2000–2002 avser regeringen föreslå att 55 miljoner kronor årligen fördelas till handikappområdet för kompetensutveckling, forskning, verksamhets- och teknikutveckling, förstärkt tillsyn samt ytterligare medel till handikapporganisationerna. Vidare har 90 miljoner kronor årligen avsatts inom ramen för införande av personliga ombud för psykiskt funktionshindrade.

Ytterligare medel har beräknats för bilstöd till handikappade för åren 2000 och 2001. För närvarande pågår en översyn av regelverket för bilstödet.

I förslaget till ram ingår ytterligare medel till Smittskyddsinstitutet från och med år 2000. Medel har även avsatts för bidraget till hälso- och sjukvården under år 2000 för avveckling av Häl-

so- och sjukvårdens utvecklingsinstitut, SPRI, samt fr.o.m. år 2001 för fortsatta utvecklingsinsatser inom hälso- och sjukvården.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
39 685	80 503	84 893	86 878	86 936	88 006

Utgiftsområdet omfattar socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa. Från och med i år ingår även arbetsskadeförsäkringen och ersättning för statligt personskadeskydd i utgiftsområdet. Utgifterna för allmän tilläggspension (ATP) i form av förtidspension redovisas fr.o.m. år 1999 under anslaget förtidspensioner. Utgiftsområdet omfattar även administrationskostnaderna för socialförsäkringen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 80,5 miljarder kronor, varav ca 75,1 miljarder kronor avser förmåner vid ohälsa och 5,4 miljarder kronor avser socialförsäkringsadministrationen.

På grund av den kraftigt ökade sjukfrånvaron kommer utgifterna för sjukförsäkringen för 1999 att öka i förhållande till tidigare beviljade medel. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för 2000.

Den ökade sjukfrånvaron leder även till att de beräknade utgiftsnivåerna i sjukförsäkringen i budgetpropositionen för år 1999 ligger lägre än de prognostiserade utgifterna för perioden 2000 - 2002. Regeringen avser därför föreslå att ytterligare resurser för åren 2000 - 2002 tillförs. Vidare avser regeringen att inom kort tillsätta en utredning för att dels analysera orsakerna till den kraftiga utgiftsutvecklingen, dels föreslå åtgärder för att dämpa densamma. Regeringen avser att återkomma med förslag till åtgärder senast i den ekonomiska vårpropositionen år 2000.

Förslaget till beräknad utgiftsområdesram åren 2001-2002 innebär att den prognostiserade utgiftsutvecklingen avseende sjukförsäkring och förtidspensioner måste brytas för att balans skall uppnås mellan förväntade utgifter och beräknade ramar.

Förslag om ny och förändrad beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) kommer att föreläggas riksdagen senare i år. Förändringen kommer att leda till vissa utgiftsminskningar för sjukförsäkringen fr.o.m. år 2000.

Ytterligare utgiftsreducerande åtgärder föreslås genomföras för att dämpa utgiftstrycket inom utgiftsområdet. En sänkning av medlen för rehabiliteringsinsatser med 50 miljoner kronor per år är inkluderad i förslaget till utgiftsområdesram fr.o.m. år 2000.

I samband med avvecklingen av Riksförsäkringsverkets sjukhus och ombildningen av verksamheten till Försäkringsmedicinskt centrum minskar utgiftsbehovet med 20 miljoner kronor år 2000 och 50 miljoner kronor från och med år 2001. Effekten av förändringen har beaktats i förslaget till ram från och med år 2000.

Förändrade regler för beräkning av antagandepoäng i samband med beslut om förtidspension föreslås träda i kraft år 2000. Åtgärden har beaktats vid beräkningen av utgiftsområdesramen och bedöms leda till utgiftsminskningar med ca 70 miljoner kronor år 2000, ca 200 miljoner kronor år 2001 och ca 320 miljoner kronor år 2002. Vidare föreslås s.k. vilande förtidspension införas fr.o.m. år 2000. Förslaget innebär rätt att under en period få möjlighet att pröva sin arbetsförmåga samtidigt som rätten till beviljad förtidspension kvarstår. Regeringen bedömer att åtgärden kommer att leda till minskade utgifter för förtidspensionsförmåner med ca 90 miljoner kronor per år vilket även är beaktat vid beräkningen av utgiftsområdesramen. Regeringen återkommer med detaljerade förslag på dessa båda punkter i budgetpropositionen för 2000.

Regeringen avser också att tillsätta en intern arbetsgrupp som skall utreda utgiftsutvecklingen inom förtidspensionerna och lämna konkreta förslag till åtgärder. Arbetsgruppen skall vara klar i sådan tid att regeringen kan lämna förslag i 2000 års ekonomiska vårproposition. Arbetslinjen skall vara en övergripande utgångspunkt för förslagen.

Utgiftsområde 11

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
62 684	34 315	34 332	33 445	32 632	32 042

Utgiftsområdet omfattar dels folkpension för de ålderspensionärer som saknar ATP, dels pensionstillskott i form av ålderspension. Vidare ingår såväl ATP som folkpension i form av efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer samt delpension. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 34,3 miljarder kronor. Därav svarar ålderspensionerna för ca 11,5 miljarder kronor, efterlevandepensionen till vuxna för ca 12,7 miljarder kronor samt bostadstillägget till pensionärer för ca 9,8 miljarder kronor.

Jämfört med 1999 års anslagsnivå beräknas utgifterna för år 2000 och framöver minska något, främst på grund av att andelen pensionärer med ATP ökar och att färre pensionärer därmed är berättigade till pensionstillskott. Av samma anledning minskar även utgifterna för bostadstillägg till pensionärer.

I samband med att beslutet togs att införa ett nytt ålderspensionssystem, beslutades även att delpensionen skall avvecklas. I och med att ålderspension enligt de nya reglerna kommer att utbetalas från och med år 2001 skall inga nya delpensioner beviljas.

För att kompensera ekonomiskt utsatta grupper för den höjning av högkostnadsskyddet i läkemedelsförmånen, som regeringen idag föreslagit i propositionen Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (prop. 1998/99:106), lämnas i samma proposition förslag om att höja pensionstillskottet med 1,4 procentenheter, vilket innebär en höjning med 509 kronor om året för en pensionär med fullt pensionstillskott. Förslaget påverkar även anslag under utgiftsområde 10.

Utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
35 910	39 896	41 081	43 468	46 208	46 715

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer. Stödet utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension och ATP i form av barnpension och vårdbidrag till familjer med handikappade barn.

För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till 39,9 miljarder kronor.

Regeringen avser att föreslå ett nytt system för beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Förslaget innebär att större vikt läggs vid att beräkna den förväntade inkomsten.

Förslag till nytt system för underhållsstöd lämnas i regeringens proposition 1998/99:78 Beräkning av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar m.m. Förslaget innebär en höjning av grundavdraget till 72 000 kronor samt en justering av procentsatserna för fastställande av återbetalningsbelopp. Regeringen avser vidare att föreslå ändrade regler för utfyllnadsbidrag vid växelvis boende.

Regeringen avser vidare att tillsätta en särskild utredare för att utreda utgiftsutvecklingen inom underhållsstödet och lämna förslag till utgiftsbe-gränsande åtgärder. Härvid bör även frågan om inkomstunderlag för underhållsskyldiga prövas. Utredningen bör ske i ett samlat familjepolitiskt perspektiv och förslag till konkreta utgiftsminskande åtgärder skall kunna lämnas senast i den ekonomiska vårproposition år 2000.

Regeringen avser att höja barnbidragen. En första höjning sker år 2000 med 100 kronor per barn och månad och med ytterligare 100 kronor år 2001. Flerbarnstillägget höjs i motsvarande mån.

Utgiftsområde 13

Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
37 331	33 789	33 544	31 917	30 276	29 569

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och lönegarantiersättning. Inom utgiftsområdet finansieras inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning, grundbelopp, utjämningsbidrag, ersättning till dem som får tillfällig avgångsersättning och generationsväxling samt den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen. Vidare finansieras utbetalning av ersättning till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs. För år 1999 uppgår anvisade medel enligt statsbudgeten till ca 33,8 miljarder kronor, varav ca 32,8 miljarder kronor utgörs av bidrag till arbetslöshetsersättning och åtgärderna ovan och ca 1 miljard kronor utgörs av bidrag till lönegarantiersättning.

Nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten, jämfört med dem som gjordes i budgetpropositionen för 1999, leder till att utgifterna inom utgiftsområdet beräknas öka.

Genom riksdagens beslut med anledning av propositionen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107, bet. 1996/97:AU13, rskr. 1996/97:236) lades grunden för en långsiktigt stabil arbetslöshetsförsäkring. I vissa av frågorna som berördes i propositionen avser regeringen att återkomma till riksdagen. År 1998 tillsattes en utredning som fick i uppdrag att bl.a. se över frågan om deltidsbegränsningen i arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen har lämnat sitt slutbetänkande, DELTA Utredningen om deltidsarbete, tillfälliga jobb och arbetslöshetsersättning (SOU 1999:27). År 1998 tillsattes dessutom en arbetsgrupp för att utreda frågan om en indexering av dagpenningbeloppets högsta och lägsta nivå. Arbetsgruppen har lämnat en rapport, Indexering av högsta och lägsta dagpenningnivå i arbetslöshetsförsäkringen (Ds 1999:10). Förslagen från utredningen och arbetsgruppen kommer att remissbehandlas.

Eftersom arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring har den stor betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt, inte minst i en uppåtgående konjunktur. Näringsdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp för att se över regeltillämpningen m.m. inom arbetslöshetsför-

säkringen vad gäller kraven på omställning. Översynen skall ta sikte på att förbättra försäkringens samverkan med arbetsmarknadspolitiken i övrigt. Arbetsgruppen skall mot bakgrund av det grundläggande kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande, som ställs för rätten till ersättning från arbetslöshetsförsäkringen, lämna förslag på preciseringsåtgärder vad gäller pendlingsavstånd, byte av yrkesområde, byte av bostadsort och acceptabel lönenivå etc. Syftet skall vara att inom ramen för ekonomisk trygghet och rätts-säkerhet för den enskilde stimulera de arbetslösa att snabbare få arbeten med nya yrkespositioner och på så sätt underlätta och främja omställningen på arbetsmarknaden. Arbetsgruppen skall vidare analysera arbetsförmedlingarnas kontrollfunktion och föreslå de förbättringar som kan behövas. I uppdraget ingår också att se över hur tillsynen bör organiseras. Arbetsgruppen skall redovisa uppdraget senast den 15 september 1999.

Förmånsrättskommittén har genom tilläggsdirektiv (dir. 1997:2) haft i uppdrag att lämna förslag till hur statens kostnader för lönegarantin skall minska med 300 miljoner kronor på årsbasis. Förmånsrättskommittén har i sitt betänkande Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1) i februari 1999 lämnat förslag som nu är föremål för remissbehandling. Förslagen beräknas kunna träda i kraft senast den 1 juli år 2000. Av den anledningen bedömer regeringen att prognosen för förbrukningen av anslaget för innevarande år blir ca 1 miljard kronor. Därför bör besparingen på 150 miljoner kronor återföras till anslaget. Detta finansieras från utgiftsområdet 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Utgiftsområde 14

Arbetsmarknad och arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
47 668	48 274	47 553	45 473	45 609	45 930

Utgiftsområdet omfattar till största delen arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader och arbetslivsfrågor, samt Europeiska socialfonden. Vidare ingår tillsynsmyndigheter och forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk ut-

värdering m.fl. myndigheter samt de av staten helägda bolagen Samhall AB och AmuGruppen AB. Under utgiftsområdet återfinns också utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder samt statliga arbetsgivarfrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till ca 48,3 miljarder kronor, varav utgifterna för konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder svarar för ca 22 miljarder kronor. Jämfört med de preliminära utgiftsområdesramarna som redovisades i budgetpropositionen för 1999 minskas utgiftsområdet med 3 408 miljoner kronor år 2000 och 1 798 miljoner kronor år 2001. Skillnaden förklaras huvudsakligen av minskad omfattning av arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt de förändringar i anställningsstödet som regeringen föreslår på tilläggsbudget.

Omläggningen till en mer tillväxtinriktad arbetsmarknadspolitik fortsätter med tyngdpunkt på platsförmedling och yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för att motverka uppkomsten av s.k. flaskhalsar. Regeringen kommer vidare att satsa särskilt på utsatta grupper. Vidare fortsätter arbetet med att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden.

Det är viktigt att arbetsmarknadsutbildningen fortsätter att utvecklas för att i högre grad bidra till en effektiv matchning mellan efterfrågan och utbud av arbetskraft. Regeringen tillsätter därför en utredning med uppgift att snarast se över arbetsmarknadsutbildningens organisation och effektivitet samt den framtida arbetsmarknadsutbildningen. I uppdraget ingår även att tydliggöra gränsdragningen mellan reguljär utbildning och arbetsmarknadsutbildning samt att se över möjligheterna till samplanering för att undvika dubbleringar och för att uppnå ett bättre resursutnyttjande. Utgångspunkten är att den reguljära utbildning som bedrivs inom ramen för arbetsmarknadsutbildning, i likhet med idag, enbart ges till utsatta grupper. Mot denna bakgrund är det angeläget att arbetsförmedlingarna fortsättningsvis prioriterar långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna vad gäller deltagande i t.ex. arbetsmarknadspolitiska åtgärder, så att inte regel-förenklingar och minskade åtgärdsvolymen leder till ökad utförsäkring. Vidare kommer regeringen att föreslå en ettårig försöksverksamhet med bristyrkesutbildning för redan anställda inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.

Regering avser vidare att under våren 1999 förhandla med SwIT-yrkesutbildning (ideell förening bildad av Industriförbundet och IT-företagen) om att utöka antalet elevplatser inom

ramen för det nationella programmet för IT-utbildning. Regeringen avser även att göra det möjligt för statliga anordnare av arbetspraktik inom natur-, skogs- och kulturmiljövårdsområdet att erhålla ersättning för kringkostnader.

För att säkerställa att de regionala kompetensråden skyndsamt kan börja fungera väl i rådande uppgång på arbetsmarknaden skall deras roll och uppgifter förtydligas.

Det arbetsmarknadspolitiska regelverket skall reduceras väsentligt samt fokuseras på arbetsmarknadspolitikens huvuduppgifter. Regelverket skall säkerställa konkurrensneutralitet samt minimera undanträngnings- och inlåsnings effekter. Regeringen avser att återkomma om detta i budgetpropositionen för 2000.

Under budgetåret 1999 kan Arbetsmarknadsverket (AMV) använda sammantaget 850 miljoner kronor för tillfälliga personalförstärkningar. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 2000 föreslå riksdagen att AMV under år 2000 fortsatt får använda 700 miljoner kronor till personalförstärkningar inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Av detta belopp skall 100 miljoner kronor användas för att särskilt stärka invandrades ställning på arbetsmarknaden. De extra personalresurser som tillförs möjliggör för AMV att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser i samband med sfi-utbildningen (svenska för invandrare).

Regeringen avser vidare att under hösten initiera en försöksverksamhet med inriktning på att pröva nya metoder och aktörer i syfte att finna effektivare former för att förmedla arbeten till arbetslösa invandrare samt i övrigt öppna nya vägar till arbete. För att öka möjligheten för utsatta grupper att komma in på arbetsmarknaden föreslår regeringen på tilläggsbudget att anställningsstödet bör förstärkas och förlängas när det gäller anställning av arbetslösa med särskilt långa inskrivningstider på arbetsförmedlingen. Vidare skall anställningsstödet omformas från ett kontantbidrag till en kreditering av skattekontot för arbetsgivare som anställer en person med anställningsstöd.

Regeringen återkommer också med ett förslag om inrättandet av valideringsorgan för utländsk yrkeskompetens och gymnasieutbildning för att förbättra invandrades möjligheter till inträde på den svenska arbetsmarknaden. Regeringen kommer att ge AMV i uppdrag att genomföra pilotprojekt under hösten 1999. Utgångspunkten för förslaget är betänkandet Validering av utländsk yrkeskompetens (SOU 1998:165).

För att förbättra möjligheterna för funktionshindrade att få arbete avser regeringen att föreslå riksdagen att tillföra anslaget för särskilda åtgärder för arbetshandikappade ytterligare 30 miljoner kronor från och med år 2000 utöver de 90 miljoner kronor som regeringen föreslår på tilläggsbudget. Därutöver avser regeringen att göra en översyn av de stödformer inom arbetsmarknadspolitiken som riktas till arbetshandikappade i syfte att öka träffsäkerheten och kvaliteten i dessa insatser.

Regeringen ser allvarligt på problemen med de stora rekryteringsbehoven inom vården och omsorgen. För att se över problematiken har regeringen tillsatt Kommissionen för rekrytering till vård och omsorg. Kommissionen har till uppgift att kartlägga rekryteringsbehoven samt föreslå åtgärder för att underlätta rekrytering av personal till vård- och omsorgssektorn. Kommissionens arbete skall vara slutfört den 31 juli 1999.

Regeringen avser att föreslå att en satsning på kompetensutveckling för anställda genomförs åren 2000-2002. Kompetensutveckling är i första hand ett ansvar för parterna på arbetsmarknaden. Utgångspunkten för satsningen skall vara det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade i höstas. Finansiering och genomförande avses ske inom ramen för Europeiska socialfondens nya mål 3. Hälften av satsningen bör utgöras av medel från socialfonden och hälften av statlig medfinansiering. Satsningen bör uppgå till totalt 400 miljoner kronor år 2000 och 1000 miljoner kronor år 2001 respektive år 2002. I enlighet med arbetsgruppens förslag förutsätter stimulansen en medfinansiering från arbetsgivarna inom ramen för trepartssamverkan.

Förberedelser för nästa programperiod inom EG:s strukturfonder, vilken omfattar åren 2000-2006, pågår för närvarande på såväl unionsnivå som nationell nivå. En överenskommelse om Agenda 2000 träffades helt nyligen mellan medlemsstaterna. Kommissionen kommer nu att utarbeta riktlinjer för programarbetet och fastställa budgetramar för bl.a. mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal. En särskild utredare för det nya mål 3 m.m. har den 25 februari 1999 avlämnat betänkandet Utveckling av mänskliga resurser i arbetslivet - Förslag till inriktning av nya mål 3 inom EG:s strukturfonder (SOU 1999:23). Med hänsyn till den tidsplan som gäller inom EU planerar regeringen att under våren 1999 lämna uppdrag för programarbetet. Vidare kommer regeringen att ange de organisatoriska formerna

för programmen. Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2000 återkomma till riksdagen med en redovisning av bl.a. mål 3-programmets innehåll och de budgetmässiga konsekvenserna. Riksdagsbehandlingen kommer dock inte vara avslutad vid den tidpunkten då Sverige måste överlämna förslag till program till EG-kommissionen. Regeringen avser därför att överlämna programförslagen till kommissionen under förutsättning att riksdagen senare godkänner medelstillelningen.

Utredningen om ett förstärkt förlikningsmannainstitut lämnade sitt slutbetänkande den 30 november 1998 (SOU 1998:141 Medling och lönebildning). Utredningen har föreslagit ett antal åtgärder som syftar till att förbättra lönebildningen, bl.a. att ett nytt medlingsinstitut bör inrättas.

Den s.k. samsynsgruppen har haft i uppdrag att utreda möjligheten för arbetsmarknadens parter att komma överens om spelreglerna kring lönebildningen och andra frågor. Utredningens betänkande och samsynsgruppens rapport bereds nu inom Regeringskansliet. Regeringen avser att under hösten 1999 lämna en proposition till riksdagen om de förändringar i ramarna för lönebildningen som behöver vidtas för att det skall vara möjligt att uppnå målet om 80 procent samsättningsgrad år 2004. Regeringen återkommer i budgetpropositionen för år 2000 med förslag om medel till det nya medlingsinstitutet.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
21 919	22 447	21 051	22 136	24 161	24 509

Utgiftsområdet omfattar statens utgifter för studiefinansiering för studier på gymnasienivå, vuxenstudier samt högskola. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 22 miljarder kronor, varav 2,0 miljarder kronor avser studiehjälp till gymnasieungdomar, 9,6 miljarder kronor avser vuxenstudiestöd och 9,9 miljarder kronor avser studiemedel.

År 1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Under 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Regeringen föreslår att kunskapslyftet i stort ligger

kvar på samma nivå som år 1999 fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Satsningen fortsätter därefter på en lägre nivå andra halvåret år 2002. Regeringen avser att under år 2000 återkomma till riksdagen, efter det att underlag inhämtats av den parlamentariska kunskapslyftskommittén, beträffande perioden efter år 2002. Regeringens förslag innebär att besparingar uppgående till 1,25 miljarder kronor genomförs år 2000 samt 1,5 miljarder kronor år 2001. Besparingarna tas ut inom utgiftsområde 15 Studiestöd vad avser studiestödskostnaderna samt inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning vad avser utbildningskostnaderna.

Genom att den tidigare planerade utbyggnaden av kunskapslyftet inte kommer till stånd kan den tidigare beslutade besparingen om 1,1 miljarder kronor inom Utbildningsdepartementets område tas ut delvis inom utgiftsområde 15 Studiestöd och delvis inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Regeringen har tidigare aviserat en proposition om ett reformerat studiestödssystem. Medel har beräknats under utgiftsområdet för detta ändamål med avsikten att införa ett reformerat studiestödssystem med början under år 2001.

Utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor som beslutats avseende perioden 1997–2000 bör fortsätta. Regeringen har beräknat medel för studiestödskostnader motsvarande 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. 1 juli 2001 samt ytterligare 10 000 platser fr.o.m. 1 juli 2002.

Under utgiftsområde 12 redovisas att regeringen avser att höja barnbidraget. En första höjning sker år 2000 med 100 kronor per barn och månad och med ytterligare 100 kronor år 2001. Som en följd av detta avser regeringen även att höja studiebidraget med motsvarande belopp för respektive år.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
27 737	29 031	29 986	30 824	34 777	37 041

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets ansvarsområde. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till ca 29 miljarder kronor, varav 6,8 miljarder kronor avser barnomsorg, skola och vuxenutbildning, 19,5 miljarder kronor avser utbildning och forskning vid universitet och högskolor samt 2,2 miljarder kronor avser forskning.

1997 inleddes den femåriga satsningen på vuxenutbildning, kunskapslyftet. Satsningen har inneburit stora möjligheter till utbildning för många vuxna som annars inte skulle ha studerat. Under 1998 och 1999 har antalet platser successivt ökat. Många vuxna har genom kunskapslyftet förbättrat sina allmänna kunskaper och möjligheter att påverka samhället och sin egen situation samt skaffat sig behörighet till högskolestudier. Regeringen föreslår att kunskapslyftet i stort ligger kvar på samma nivå som år 1999 fram till och med första halvåret 2002, vilket innebär att den tidigare planerade utbyggnaden inte kan komma till stånd. Vuxenutbildningssatsningen fortsätter därefter på en lägre nivå under andra halvåret år 2002. Samtidigt föreslås ytterligare högskoleplatser. Regeringen avser att under år 2000 återkomma till riksdagen, efter det att underlag inhämtats av den parlamentariska kunskapslyftskommittén, beträffande perioden efter år 2002. Regeringens förslag innebär att besparingar uppgående till 1,25 miljarder kronor genomförs år 2000 samt 1,5 miljarder kronor år 2001. Besparingarna tas ut inom utgiftsområde 15 Studiestöd vad avser studiestödskostnaderna samt inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning vad avser utbildningskostnaderna.

I syfte att stärka utsatta gruppers position på arbetsmarknaden avser regeringen att vidta åtgärder för att öka dels kombinationen yrkes- och kärnämnen, dels andelen lågutbildade män och invandrare inom kunskapslyftet.

Regeringen prioriterar fortsatt arbete med kvalitet och likvärdighet i skolan. Elever i behov av särskilt stöd, såväl i grund- som gymnasieskolan måste ges förutsättningar att nå målen. Lärares kompetensutveckling uppmärksammas särskilt. För att bl.a. stärka måluppfyllelsen i skolan tillförs mer resurser de kommande åren. Regeringen avser att genomföra en översyn av högskolans möjligheter att i ökad utsträckning ge kompletterande utbildning till arbetslösa med utländsk högskolekompetens samt därvid även öka möjligheterna till utbildning för lärarbehörighet för högskoleutbildade med utländsk bakgrund genom individuellt anpassad kompletterande högskoleutbildning.

Genom att den tidigare planerade utbyggnaden av kunskapslyftet inte kommer till stånd kan den tidigare beslutade besparingen om 1,1 miljarder kronor inom Utbildningsdepartementets område tas ut delvis inom utgiftsområde 15 Studiestöd och delvis inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

I 1998 års vårproposition presenterade regeringen ett tiopunktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan. Medel avsattes för åren 1999–2001. Vissa delar av dessa satsningar förlängs så att de pågår även år 2002.

I samband med propositionen Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet (prop. 1997/98:165) beräknades medel för treårsperioden 1 juli 1999–1 juli 2002. Medlen fördelas till ett antal kommuner för att bl.a. underlätta för dessa att erbjuda förskola från tre års ålder till barn i storstädernas utsatta bostadsområden. Syftet är att förbättra barns integrationsmöjligheter i samhället. Regeringen föreslår att medel avsätts även för andra halvåret år 2002 för detta ändamål. I syfte att främja integrationen för de som studerar svenska för invandrare (sfi) avser regeringen att förtydliga att arbetsplatsförlagd praktik bör ingå i undervisningen. De extra personalresurserna som tillförs Arbetsmarknadsverket inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv möjliggör för Arbetsmarknadsverket att i samarbete med kommunerna förbättra tillgången på praktikplatser.

Regeringen angav i budgetpropositionen för 1999 sin avsikt att när det parlamentariska läget så medger införa en maxtaxa för barnomsorg så att barnomsorgsavgifterna sänks. Utrymme skapas nu för att fr.o.m. år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Utbyggnaden av grundutbildningen vid universitet och högskolor som beslutats avseende

perioden 1997–2000 bör fortsätta. Regeringen har beräknat medel för 10 000 nya högskoleplatser fr.o.m. 1 juli 2001 samt ytterligare 10 000 platser fr.o.m. 1 juli 2002. Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya högskoleplatserna.

Regeringen avser att föreslå att anslagen för forskning och forskarutbildning tillförs ytterligare medel. För år 2000 har beräknats 70 miljoner kronor som främst avses tilldelas de nya universiteten i Karlstad, Växjö samt Örebro.

Åren 2001 och 2002 har 470 miljoner kronor respektive 779 miljoner kronor beräknats för förstärkning av anslagen för grundforskning och forskarutbildning inom utgiftsområde 16.

I statsbudgeten för 1999 finns beräknat medel avseende momsmerkostnader för Chalmers tekniska högskola AB och Stiftelsen Högskolan i Jönköping. Avtalet mellan staten och berörda stiftelsehögskolor reglerar bl.a. kompensation för mervärdesskatt. Kompensationen beräknas öka bl.a. till följd av att kostnader för lokalhyror stiger i samband med nybyggnationer. Regeringen föreslår därför att medel tillförs utgiftsområdet för åren 2001 och 2002 för att täcka utgifterna.

Regeringen avser att inom ramen för utgiftsområdet avsätta 3 miljoner kronor till Humanistisk-Samhällsvetenskapliga forskningsrådet för att finansiera forskning om kommunistiska regimer, särskilt med inriktning mot dessa regimers brott mot mänskliga rättigheter. Forskningsinsatsen har varit föremål för överläggningar mellan partiledarna.

Utgiftsområde 17

Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
7 342	7 452	7 492	7 524	7 626	7 806

Utgiftsområdet omfattar kulturverksamheten, dvs. frågor om teater, dans, musik, bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter, bild och form, konsthantverk, ersättningar och bidrag till konstnärer, film, arkiv, kulturmiljö, arkitektur, formgivning och design, museer och utställningar, medier samt stöd till trossamfund. Vidare omfattar utgiftsområdet folkbildningen, dvs. bidrag till folkhögskolorna och studieförbunden, bidrag till

kontakttolkutbildningen samt vissa handikapp-åtgärder. Slutligen omfattar utgiftsområdet ungdoms-, folkrörelse-, friluft- och idrottsfrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 7,4 miljarder kronor, varav 4,2 miljarder kronor hänförs till kulturområdet.

Svensk film har stor kulturpolitisk betydelse. Förhandlingar pågår för närvarande med parter på filmområdet om ett nytt avtal för produktion och distribution av film. Under våren 1999 avser regeringen att lägga fram förslag om en ny offensiv filmpolitik. Förslaget kommer att innebära att filmområdet från år 2000 tillförs ökade statliga medel.

Regeringen kommer på olika sätt att lyfta fram de möjligheter till ökad sysselsättning, regional utveckling och ökad välfärd som satsningar på kulturområdet ger. Det finns för närvarande många intressanta lokala och regionala initiativ där kulturen har en roll för att stärka regioners attraktivitet, den lokala och regionala identiteten och människors kreativitet. Ett sådant exempel är Vandalorum i Värnamo, som är tänkt att bli ett museum för samtida nordisk konst samt ett centrum för design med inriktning mot små och medelstora företag.

Arbetet med att förverkliga ett museum och kunskapscentrum om Förintelsen och dess följder ska prioriteras i regeringens fortsatta arbete. Målet skall vara att verka för demokrati och humanistiska värden.

Med anledning av besparingar på kulturområdet minskar utgiftsområdet med 20 miljoner kronor år 2000 och 20 miljoner kronor år 2001. Därutöver ökar utgiftsområdet med 3,4 miljoner kronor år 2000 då anslaget C3 Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet, flyttas över från utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
22 371	20 463	19 519	16 270	13 049	11 283

Utgiftsområdet består främst av plan-, bygg- och bostadsväsendet, länsstyrelserna, lantmäteriverk-

samhet samt stöd till ekologisk omställning och utveckling. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 20,5 miljarder kronor.

Utgifterna för räntebidragen minskar med 248 miljoner kronor år 2000 respektive 272 miljoner kronor år 2001 jämfört med budgetpropositionen för 1999. Minskningen beror dels på ett antagande om en lägre räntenivå, dels på ett lägre antagande om byggvolymen vad gäller antalet påbörjade lägenheter.

Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2000 återkomma med ett förslag som innebär att införandet av det av riksdagen beslutade bidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet (prop. 1997/98:119, bet. 1997/98:BoU10, rskr. 1997/98:306) senareläggs med ett år till år 2001. Senareläggningen skall ses i kombination med föreslagen utsträckning av lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet med ett år. Senareläggningen är beaktad i ramen för år 2000.

En besparing på 112 miljoner görs på det statliga räntestödet för reparation och underhåll (RBF-stöd) år 2000. Besparingen är beaktad i ramen för år 2000.

Ytterligare ca 40 kommuner kommer under våren 1999 att få statsbidrag inom ramen för regeringens satsningar på lokala investeringsprogram. De insatser som ges stöd bedöms medföra påtagliga effekter på miljön och dessutom leda till nya arbetstillfällen, framför allt i bygg- och anläggningssektorn. Enligt uppskattningar från kommunerna skapas brutto totalt ca 11 000 årsarbeten åren 1998–2001 genom de beslut som hittills fattats.

Regeringen anser att tidsperioden för de lokala investeringsprogrammen bör utsträckas genom att medlen för perioden 1999–2001 förskjuts med sammanlagt 1,2 miljarder kronor till år 2002. En besparing görs även år 2000 med 37 miljoner kronor. Därmed beräknas ca 40 kommuner per år få stöd för lokala investeringsprogram. Stöd till lokala investeringsprogram skall även kunna innefatta investeringar som förbättrar inomhusmiljön genom minskning av hälsofarliga och allergiframkallande ämnen och material. Stödet bör även kunna användas för att främja en miljöinriktad näringslivsutveckling. Beredningsprocessen preciseras och förtydligas avseende krav på ekonomiska kalkyler och analyser av miljö- och sysselsättningseffekter samt på slutredovisning av projekt.

Byggandet och förvaltningen av byggnader skall utvecklas för ökad resurseffektivitet och

kretsloppslösningar. Byggforskningen förstärks därför med 50 miljoner kronor per år under treårsperioden genom en motsvarande neddragning på anslaget lokala investeringsprogram.

Medlen till länsstyrelsernas miljötillsyn har ökat för perioden 1999–2001. Motsvarande resurser, 15 miljoner kronor, kommer att tillföras även år 2002 för denna verksamhet. Anslaget för länsstyrelserna minskas med 10 miljoner kronor från och med år 2000 som en besparing. Omstruktureringsarbetet inom lantmäteriverksamheten innebär besparingar med 25 miljoner kronor år 2000 och med 30 miljoner kronor fr.o.m. år 2001.

Arbetet med att öka tillförlitligheten i Statens bostadskreditnämnds prognoser avseende utgifterna för infrianden av kreditgarantier har påbörjats. Den utvecklade prognosmodellen beräknas kunnas användas fullt ut under hösten 1999. Regeringen avser att redovisa resultaten av översynen i budgetpropositionen för 2000.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
3 437	2 743	3 905	2 675	3 336	2 693

Utgiftsområdet omfattar främst utgifter för olika former av företagsstöd och regionala utvecklingsinsatser samt medel från EG:s regionalfond. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 2,7 miljarder kronor, varav 0,95 miljarder kronor avser anslaget för allmänna regionalpolitiska åtgärder, 0,9 miljarder kronor avser olika former av företagsstöd och 0,8 miljarder kronor Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Det samlade återflödet av medel för de regionalpolitiskt inriktade strukturfondsprogrammen beräknas under perioden 1995-1999 till ca 5,8 miljarder kronor. Utgiftsområdet brukar benämnas den "lilla" regionalpolitiken.

Utgiftsprognosen för år 1999 uppgår till ca 1,2 miljarder kronor mer än vad som anvisats enligt statsbudgeten. Till största delen beror avvikelserna på att vissa åtaganden skall täckas av anslagsbehållningar på s.k. äldreanslag (se närmare avsnitt 5.3.2).

Förberedelserna för nästa programperiod, åren 2000-2006, inom EG:s strukturfonder pågår. En

särskild utredare för de geografiskt avgränsade strukturfondsprogrammen har nyligen kommit med förslag till hur de nya strukturfondsprogrammen skall tas fram och organiseras (SOU 1999:24). Med anledning av dessa förslag kan principerna komma att ändras för den genomförandeorganisation som angavs i propositionen om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen m.m. (prop. 1994/95:40).

Med hänsyn till den tidsplan som gäller inom EU kommer regeringen att under våren 1999 lämna uppdrag för programarbetet. Vidare kommer regeringen att ange de organisatoriska formerna för hanteringen av de nya geografiska programmen inom mål 1 och 2 samt gemenskapssininitiativen. Regeringen har för avsikt att i budgetpropositionen för 2000 återkomma till riksdagen med information om programmets innehåll. Vid den tidpunkt Sverige måste överlämna förslag till program till EG-kommissionen kommer riksdagsbehandlingen dock inte vara avslutad. Regeringen avser således att överlämna programförslagen till kommissionen under förutsättning att riksdagen senare godkänner meddelstilldelningen.

Vad gäller de nationella stödområdena måste Sverige överlämna förslag till EG-kommissionen innan riksdagsbehandlingen avslutats. Regeringen avser att överlämna förslagen till kommissionen under förutsättning att riksdagen senare godkänner dessa.

Vid Europeiska rådets möte den 24-26 mars 1999 nåddes en övergripande överenskommelse om Agenda 2000. Slutförhandlingarna om reformering av strukturfonderna kommer att ske under våren 1999. Återflödet i nästa strukturfondsperiod åren 2000–2006 är beroende av utfallet i slutförhandlingarna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan om medelnivån för den nya programperioden på anslaget för Europeiska regionala utvecklingsfonden.

Regeringen har tillsatt en parlamentarisk utredning (dir. 1999:2) som skall lämna förslag om den framtida inriktningen och utformningen av den svenska regionalpolitiken. Utredningen skall bl.a. utarbeta en strategi för regional balans. Uppdraget skall redovisas senast den 31 augusti år 2000.

Utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1999	2000	2001
1998	1999	1999	2000	2001	2002
1 372	1 549	1 593	1 670	1 797	1 986

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretsloppsforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete. För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 1,5 miljarder kronor, varav 1,3 miljarder kronor avser allmän miljö- och naturvård och 0,2 miljarder kronor avser strålskydd och kärnsäkerhet.

Införandet av miljöbalken och arbetet med att uppnå de nya föreslagna miljö kvalitetsmålen (prop. 1997/98:145, Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige) och målen för ekologiskt hållbar utveckling har hög prioritet i arbetet inom hela Regeringskansliet och på myndigheterna. De övergripande målen för ett ekologiskt hållbart samhälle är att skydda miljön och människors hälsa, att använda jordens resurser effektivt och att nå en tryggad försörjning.

Regeringen avser att successivt förstärka forskningen avseende främst miljöeffektforskning och miljötoxikologi med medel som bör fördelas av Naturvårdsverket. För miljöforskning beräknas sammanlagt 250 miljoner kronor under treårsperioden.

Behovet av sanering och återställning av förorenade områden är omfattande och regeringen beräknar nu ytterligare 385 miljoner kronor under treårsperioden för denna verksamhet.

Regeringen bedömer också att behoven av medel för markinköp fortfarande är stora, varför regeringen beräknar att förstärkningen enligt vad som föreslogs i 1998 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 1999 om ca 370 miljoner kronor förlängs till att omfatta även år 2002. Även förstärkningen av miljöövervakning förlängs till år 2002.

För att uppnå en bättre balans mellan insatserna för biotopskydd i skog och insatserna för skogsreservat beräknas en ökning under perioden av anslaget till biotopskydd med 75 miljoner kronor år 2001 samt med 100 miljoner kronor år 2002, vilket innebär att totalt 300 miljoner kro-

nor avsätts under perioden 2000–2002. Nämnda åtgärder kommer innebära att ramen för utgiftsområde 23 ökar dessa år.

Ramen förstärks vidare med 30 miljoner kronor per år under treårsperioden för att bevara den biologiska mångfalden genom upprätthållande av en tillräcklig nivå på verksamheten med kalkning av försurade sjöar och vattendrag.

Den s.k. kretsloppsmiljarden anvisades budgetåret 1995/96 för investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning under en femårsperiod. Stödet minskas under år 1999 genom att en del av anslaget dras in som en besparing. För år 2000 behöver dock anslaget åter föras upp på statsbudgeten för utbetalning av redan beviljade bidrag.

Utgiftsområde 21

Energi

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1999	2000	2001
1998	1999	1999	2000	2001	2002
867	1 681	1 115	1 196	1 914	1 729

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna energi forskning och energiteknisk utveckling, investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt ekonomiskt stöd för eleffektivisering och minskad elanvändning. Utgiftsområdet omfattar också ett program för energieffektivisering m.m. i bland annat Baltikum och Östeuropa, vilket utgör en viktig del av den svenska klimatpolitiken. För år 1999 uppgår de totala anslagen till 1,7 miljarder kronor, varav 0,1 miljarder kronor avser förvaltningskostnader och 1,6 miljarder kronor avser omställning och utveckling av energisystemet.

Riksdagen har fastslagit riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). I samband med beslutet tillstyrkte riksdagen inriktningen och omfattningen av ett i propositionen redovisat program för omställning av energisystemet om totalt drygt 9 miljarder kronor. Riksdagen har därefter beslutat om omställningsprogrammets finansiering och anvisat medel för de ingående verksamheterna för år 1998 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284 och prop. 1997/97:1 utgiftsområde 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133). Det energipolitiska programmets huvudinriktning är en kraftfull lång-

siktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Målet är att under de närmaste 10-15 åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering.

Programmet omfattar även åtgärder som syftar till att på ett kostnadseffektivt sätt minska användningen av el för uppvärmning, utnyttja det befintliga elsystemet effektivare och öka tillförseln av el från förnybara energikällor.

Hittills gjorda uppföljningar tyder på att vissa av de åtgärder som ingår i det energipolitiska programmet inte leder till den måluppfyllelse som avsetts. Detta gäller främst de eleffektminskande åtgärderna inom ramen för bidrag till minskad elanvändning. Regeringen avser därför att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2000 med detaljerade förslag till förändringar inom ramen för det energipolitiska programmet, efter att en utvärdering av effekterna under programmets första år har genomförts.

Regeringen anser att det är av vikt att tekniken kring termisk solenergi kan utvecklas i Sverige. Sådan utveckling kan stödjas inom ramen för energiforskningsprogrammet. Det finns därutöver skäl som talar för att komplettering bör göras när det gäller stöd till investeringar. Regeringen avser att inför budgetpropositionen för 2000 analysera formerna för ett sådant stöd. En utgångspunkt är därvid att ett tidsbegränsat stöd skall kunna införas om det bedöms ändamålsenligt med hänsyn till målen för energipolitiken.

För utgiftsområdet finns neddragningar på sammanlagt 240 miljoner för år 2000. Neddragningarna innebär i detta perspektiv en möjlighet att under år 2000 kunna genomföra viss metodutveckling för ett effektivare genomförande av programmet på längre sikt. I detta perspektiv ter det sig även naturligt att programmet som helhet ges en något längre genomförandetid. De neddragningar som görs år 2000 är att betrakta som en omfördelning av anslagsbelopp över tiden. Anslagsbeloppet ökar därför med 210 miljoner kronor åren 2001 och 2002 jämfört med de belopp som fastställts i det energipolitiska programmet.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
27 386	25 501	25 042	25 260	24 674	25 001

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna investeringar i samt drift och underhåll av vägar och järnvägar samt även sjöfart, luftfart, post, telekommunikationer, forskning och övergripande informationsteknikfrågor. För 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 25,5 miljarder kronor, varav ca 22,2 miljarder kronor till väg och järnväg.

Regeringen har vid beräkningar av utgiftsområdesramarna förutsatt vissa utgiftsminskningar åren 2000–2002 vad gäller väghållning, upphandlingar av interregional trafik, övrigt kommunikationer, forskning m.m.

Anvisade medel för genomförandet av de åtgärder som ingår i nationell väghållningsplan, i stomnätplan för järnvägar och i länsplaner för regional transportinfrastruktur har under år 1998 helt förbrukats. Därigenom har tidigare anslagssparanden inom utgiftsområdet, som härrör från förseningar i utbyggnadstakten av vägar och järnvägar, helt förbrukats. Regeringens förslag till ramar innebär emellertid att vissa planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna inte kommer att kunna genomföras under perioden. Det är dock regeringens ambition att upprätthålla en fortsatt god väg- och järnvägsstandard genom att anvisa en hög nivå på drift- och underhållsinsatser under perioden.

Till följd av att det hittillsvarande arbetet med ökad trafiksäkerhet på vägnätet inte medfört avsedda effekter måste kraftfulla åtgärder vidtas som snabbt ger effekt. Medel kommer de närmaste åren att omprioriteras från byggande av stamvägar till åtgärder på vägnätet som ger ökad trafiksäkerhet. Denna särskilda satsning på fysiska trafiksäkerhetsåtgärder medför därför att ett antal vägbyggnadsprojekt på det nationella stamvägnätet kommer att senareläggas. Detta räcker emellertid inte för att trafiksäkerhetsmålen för år 2000 och år 2007 skall nås. Ytterligare omprioriteringar måste göras. Detta får dock inte drabba andra prioriterade områden såsom ombyggnadsåtgärder på det regionala vägnätet eller satsningen på åtgärder för ökad tillgänglighet för funktionshindrade i kollektivtrafiksystemet. Rege-

ringen bedömer att det finns möjligheter till andra omprioriteringar inom ramen för Vägverkets verksamhet. Vägverkets interna administration kan effektiviseras och verkets arbete med sektorsuppgifter kan begränsas främst till sådana åtgärder som har stor och säker effekt på miljö och trafiksäkerhet. En långsiktig kostnadsänkning kommer att påbörjas redan under år 2000. Det därigenom skapade medelsutrymmet kan istället användas för fysiska trafiksäkerhetsåtgärder på hela det statliga vägnätet i syfte att nå uppsatta trafiksäkerhetsmål inom vägtrafiken.

Med de utgiftsbegränsande åtgärderna under 1999 och de utgiftsnivåer som regeringen föreslår för åren 2000–2002 bedöms vidmakthållandet av befintliga järnvägar kunna genomföras på en nivå som motsvarar dagens. Däremot kommer inte samtliga planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna att kunna genomföras under perioden.

Inom ramen för regeringens IT-satsningar finns åtgärder och initiativ inom flera områden i syfte att stimulera användning av och kunskap om IT i hela landet. Utbyggnaden av avancerad infrastruktur och höjning av IT-kompetensen är viktiga områden för att den nya tekniken skall bli mer tillgänglig för alla i hela landet. Den inhemska IT- och elektronikbranschen bör ges förutsättningar att snabbt växa i bredd och volym och därigenom skapa nödvändiga tillväxtförutsättningar för hela det svenska näringslivet. Regeringen utökar 2000-delegationens budget med ytterligare 10 miljoner kronor för att fortsätta att driva arbetet med 2000-omställningen i samhället.

Inom ramen för det transportpolitiska beslutet (prop. 1997/98:56) beslutade riksdagen att godkända principerna för att tillskapa en ny myndighetsfunktion för rikstrafikfrågor - Rikstrafiken - med huvuduppgift att verka för samordning och upphandling av viss interregional trafik. Ett delbetänkande om Rikstrafiken har lämnats den 30 november 1998. Slutbetänkandet, som skall redovisas senast den 1 maj 1999, kommer att vara betydelsefullt för bildandet av myndigheten. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i budgetpropositionen för 2000 med ytterligare information. Regeringen beslutade den 18 mars 1999 att Rikstrafiken skall lokaliseras till Sundsvall.

I den transportpolitiska propositionen (prop. 1997/98:56) förordade regeringen utvecklingen av en trafikslagsövergripande godstransportstrategi i samarbete mellan staten och godstransport-

systemets övriga aktörer, såväl transportköpare som transportörer. Godstransportdelegationen (K1998:06), som nu tillsatts och arbetar fram till 30 juni 2001, skall följa utvecklingen på godsområdet samt utveckla ett trafikslagsövergripande synsätt med syftet att effektivisera godstransportssystemet och göra det säkert och ekologiskt hållbart.

Utgiftsområde 23

Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Milljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
11 836	11 974	11 637	12 725	13 203	13 222

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna jordbruk, fiske, trädgårdsnäring, rennärning, djurskydd, djurhälsovård, livsmedelsfrågor, skogsnäring samt högre utbildning och forskning som rör vård och nyttjande av biologiska naturresurser.

För år 1999 uppgår de totala anslagen enligt statsbudgeten till 12 miljarder kronor, varav ca 60 procent av beloppet finansieras av EG-budgeten. Merparten av EG-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag, vilka helt finansieras av EG-budgeten. Därtill kommer delfinansierade stöd såsom miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd. För att erhålla dessa stöd fordras nationell medfinansiering i storleksordningen 2 miljarder kronor. Anslagen till forskning och utbildning uppgår till närmare 1,3 miljarder kronor.

Regeringen har vid beräkningen av utgiftsområdesramen utgått från att anslagen för de EG-finansierade utgifterna för kompletterande åtgärder inom jordbruket, intervention och exportbidrag samt det nationellt finansierade anslaget för kompletterande åtgärder inom jordbruket kan minska engångsvis med ca 400 miljoner kronor år 2000. Betydande anslagsbehållningar har skapats inom utgiftsområdet framför allt på grund av att utgifter, som finansieras av EG, har över-skattats. På motsvarande sätt har regeringen för 1999 beslutat om en engångsvis minskning på totalt 470 miljoner kronor av ovanstående anslag.

Riksdagen har lagt fast riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken

inom EU (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). Parallellt med arbetet med 1999 års ekonomiska vårproposition har förhandlingar förts inom EU bl.a. om jordbruksdelen i Agenda 2000. Vid Europeiska rådets möte den 24-26 mars 1999 nåddes en övergripande överenskommelse om Agenda 2000. Slutförhandlingarna om förordningstexterna som rör den gemensamma jordbrukspolitiken kommer att ske under våren 1999, varefter besluten avses genomföras successivt under perioden 2000 - 2006. Utgifterna på statsbudgeten för jordbruksstöd kommer sannolikt att påverkas. Regeringen återkommer till riksdagen med eventuella förslag till anpassning av berörda anslag för åren 2000, 2001 och 2002 när beslut väl fattats i frågan.

För de medfinansierade stöden innebär EG-kommissionens förslag till landsbygdsförordning inom ramen för Agenda 2000 att regelverken för nuvarande mål 5a- och mål 5b-åtgärderna samt de kompletterande åtgärderna integreras i ett gemensamt regelverk. Ett förslag till tillämpning av dessa åtgärder inom ramen för ett svenskt landsbygdsprogram för perioden 2000-2006 skall överlämnas till EG-kommissionen för godkännande senast sex månader efter att förslaget till landsbygdsförordning har trätt i kraft. Av tidsskäl har regeringen påbörjat förberedelsearbetet enligt de förutsättningar som anges i förslaget till landsbygdsförordning. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen i fråga om programmets närmare innehåll och utformning i budgetpropositionen för 2000. Riksdagsbeslut om budgetpropositionen kommer inte att föreligga vid tidpunkten då Sverige måste överlämna ett förslag till landsbygdsprogram till EG-kommissionen. Regeringen har därför för avsikt att överlämna förslaget till kommissionen under förutsättning att riksdagen slutligt godkänner medelstilledelningen. I annat fall kan införandet av det nya landsbygdsprogrammet komma att försenas.

Agenda 2000 omfattar även de medfinansierade stöden inom fiskerisektorn. En tillämpningsförordning som reglerar stödsberättigande åtgärder samt villkor för stöd är för närvarande under diskussion och förväntas bli antagen av EU i juni 1999.

För att uppnå en bättre balans mellan insatserna för biotopskydd i skog och insatserna för skogsreservat beräknas en ökning under perioden av anslaget till biotopskydd med 75 miljoner kronor år 2001 samt med 100 miljoner kronor år

2002, vilket innebär att totalt 300 miljoner kronor avsätts under perioden 2000-2002. Nämnade åtgärder kommer innebära att ramen för utgiftsområde 23 ökar dessa år.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
1998	1999	1999	2000	2001	2002
2 777	2 898	3 439	3 011	2 945	2 903

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande samt konsumentfrågor. För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 2,9 miljarder kronor, varav ca 0,8 miljarder kronor till näringspolitik, 0,2 miljarder kronor till teknologisk infrastruktur, bl.a. patentfrågor, teknisk provning och kontroll, 0,1 miljarder kronor till konkurrensfrågor, 0,7 miljarder kronor till teknisk forskning och utveckling, 0,6 miljarder kronor rymdverksamhet, samt 0,4 miljarder kronor till utrikeshandel, exportfrämjande och investeringsfrämjande och 0,1 miljarder kronor till konsumentfrågor.

Inom utgiftsområdet avsätts resurser för att säkerställa och utveckla tillgången på teknik- och kunskapsöverföring från bl.a. högskolorna till små- och medelstora företag. Vidare fortsätter det tidigare aviserade programmet för småföretagsutveckling (prop. 1995/96:222) genom att 180 miljoner kronor överförs till år 2000.

Regeringen kommer att påbörja ett omfattande utrednings- och analysarbete som skall ligga till grund för utformningen av statliga åtgärder för att främja nyföretagande och företagsutveckling bl.a. vad gäller samordning och effektivitet i det statliga stödet riskkapitalförsörjning. I detta sammanhang kommer möjligheterna att ställa krav på miljöcertifiering vid företagsstöd och olika former av regionala stöd att prövas. Regeringen kommer också att undersöka hur småföretagens möjlighet att hävda sin rätt skulle kunna stärkas genom att införa en patentinträngsförsäkring. Arbetet med att undanröja hinder för konkurrens i gränslandet mellan offentlig och privat verksamhet intensifieras. Den kooperativa företagsformen kommer särskilt att uppmärks-

sammas. Ytterligare 3,5 miljoner kronor beräknas årligen under perioden 2000–2002 inom näringsdepartementets utgiftsramar.

I oktober 1996 tillkallades Småföretagsdelegationen för att identifiera problem och föreslå åtgärder för att undanröja hinder för företagsetablering och tillväxt i småföretag. En arbetsgrupp har tillsatts inom regeringskansliet med uppgift att bereda förslagen och redovisa sitt arbete den 31 mars 1999.

Sammantaget har regeringen enligt arbetsgruppens bedömning fattat beslut eller tagit avgörande initiativ som berör ca en tredjedel av Småföretagsdelegationens förslag. Flera av de övriga förslagen täcks i stor utsträckning in av befintliga tjänster och åtgärder.

Regeringen fattade den 22 december 1998 ett antal beslut som syftar till att underlätta för mindre företag och förbättra myndigheternas service. Bland annat introducerades ett system för effektivare konsekvensanalyser av reglers effekter på små företags villkor. Vidare fattades beslut om förenkling av företagets uppgiftslämnande till myndigheter, bättre service och information från myndigheter, kortare handläggningstider, förstärkt rådgivning till invandrare som vill starta företag och klarare spelregler mellan kommuner, landsting och småföretag. Den 22 februari 1999 preciserade regeringen vissa av dessa åtgärder. Bland annat formerades företagspanelen, Nybyggarna, som skall verka som rådgivare regeringen.

Riksdagen har den 26 mars 1999 fattat beslut om att ge regeringen i uppdrag att lämna en årlig redogörelse till riksdagen om regelförenklingsarbetet. En första redovisning bör göras i budgetpropositionen för 2000. Då bör ett mål för regelförenklingsarbetet formuleras och en avstämning mot Småföretagsdelegationens samtliga förslag göras. Regeringen avser därför att återkomma med en redovisning i höst.

Regeringen avser att återkomma med förslag som ger ökad konkurrens och stärker konsumentens ställning.

Regeringen anser att det är viktigt att en ekonomisk tillväxt kan förenas med en god miljö. Tillväxtpotentialen som kan finnas i omställningen till hållbar utveckling bör också tas tillvara.

Miljöteknikdelegationen tilldelas 10 miljoner kronor år 2000 för att fortsätta sitt arbete.

Regeringen har också avsatt medel för exportfrämjande insatser för miljöexport. Denna satsning kommer att fortsätta.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 1998	Anslag 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
96 784	103 565	102 733	102 217	104 697	106 317

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. För år 1999 uppgår anslagen enligt statsbudgeten till 103,5 miljarder kronor, varav 78,7 miljarder kronor till generellt statsbidrag, 21,3 miljarder kronor till statligt utjämningsbidrag och 1 miljard kronor till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

Målet för utgiftsområdet är att bidra till att skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och landstingen att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter. De höjda statsbidragen syftar till att ge kommunerna och landstingen förbättrade förutsättningar att satsa på en utvecklad och förbättrad skola, att minska väntetiderna i hälso- och sjukvården, att vidta betydande förbättringar inom äldreomsorgen och att samtidigt uppnå ekonomisk balans från år 2000.

Riksdagen har beslutat om tillskott till kommuner och landsting under åren 1997 till 1999 om sammanlagt 16 miljarder kronor. Regeringen har för år 2000 aviserat att det generella statsbidraget skall öka med 4 miljarder kronor.

Riksdagen beslutade efter förslag i budgetpropositionen för 1999 att den statliga skatt på 200-kronor som utgår för skattskyldiga med förvärvsinkomster 1999 skall utgöra kommunal inkomstskatt. Regeringen föreslår i denna proposition att detta förlängs att gälla även år 2000.

I budgetpropositionen för 1999 aviserade regeringen en ytterligare höjning av det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor för år 2001. I samband med detta uttalade regeringen att ett flertal kommunalekonomiska frågor är aktuella under kommande år, t.ex. utjämningsystemet för kommuner och landsting, generella statsbidrag och en sänkning av avgifter i barnomsorgen, till vilken denna resursökning kan utgöra en delfinansiering.

Enligt regeringens uppfattning bör detta tillskott användas för att bl.a. underlätta införandet av förändringar i utjämningsystemet samt bidra till finansiering för att stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen. Från

detta utgiftsområde överförs därför 1,7 miljarder kronor till utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning år 2001 och 1,3 miljarder kronor år 2002.

I denna proposition aviserar regeringen en ytterligare nivåhöjning av det generella statsbidraget med 2 miljarder kronor år 2001. Beräkningen för år 2002 inkluderar att utgiftsområdesramen tillförs ett resurstillskott på 1 miljard kronor till följd av de förändringar som kommer att ske på försvarsområdet.

Beslutade och aviserade tillskott innebär i förhållande till 1996 års nivå således en sammanlagd höjning av statsbidragen till kommuner och landsting med 25 miljarder kronor år 2002. I detta belopp ingår medel som tillförs utgiftsområde 16 för att från och med år 2001 stegvis genomföra en allmän förskola och maxtaxa i barnomsorgen.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
113 405	84 560	92 874	77 405	73 089	52 917

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter och Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Utgiftsområdet omfattas inte av det statliga utgiftstaket.

För år 1999 uppgår de totala anslagen på statsbudgeten till 84,6 miljarder kronor, varav räntor på statsskulden utgör 84,5 miljarder kronor.

Under perioden beräknas ränteutgifterna minska kraftigt för att år 2002 uppgå till 52,9 miljarder kronor. De kraftigt minskade ränteutgifterna förklaras framför allt av den stora amorteringen på statsskulden till följd av överföringar från AP-fonden i samband med ålderspensionsreformen samt försäljningar av statliga bolag. I avsnitt 4.4.2 ges en mer detaljerad redovisning av statsskuldräntorna.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall	Anslag	Prognos	Beräknat		
			1998	1999	2002
1998	1999	1999	2000	2001	2002
21 210	21 908	22 631	19 435	21 454	22 269

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska unionens allmänna budget (EU-budgeten). För år 1999 beräknas de totala anslagen till 21,9 miljarder kronor. Sverige betalar fr.o.m. 1999 full avgift till EU-budgeten.

EU-budgeten omfattar Europeiska gemenskapernas samtliga förväntade inkomster och utgifter. Budgeten finansieras huvudsakligen av de s.k. egna medlen, vilka utgörs av avgifter från medlemsländerna. Budgeten beslutas årligen inom ramen för ett fastställt flerårigt budgettak, s.k. finansiellt perspektiv. Nivån för det finansiella perspektivet grundas på rådets beslut om gemenskapernas egna medel (94/728/EG, Euroatom), vilket bland annat anger taket för medlemsländernas finansieringsansvar för budgeten. Det nuvarande finansiella perspektivet gäller t.o.m. år 1999.

Inom ramen för Agenda 2000 beslutades vid toppmötet i Berlin i mars 1999 dels ett nytt finansiellt perspektiv, dels att beslutet om egna medel skall ändras så att det nya beslutet kan träda i kraft från och med 2002. Ändringen av beslutet om egna medel innebär att uttaget av mervärdesskattebaserad avgift minskas till 0,75 procent år 2002 och till 0,50 procent år 2004. Samtidigt ökas den nationella ersättningen för uppbörds-kostnader avseende s.k. traditionella egna medel från 10 procent till 25 procent fr.o.m. 2001. Dessutom skall finansieringen av den brittiska budgetrabatten ändras fr.o.m. 2002 så att finansieringsandelen för Sverige, Tyskland, Nederländerna och Österrike minskas med 75 procent i förhållande till nuvarande andel. Förändringen av finansieringsansvaret för den brittiska rabatten beräknas minska den svenska avgiften med cirka 1 miljard kronor år 2002.

Det nya finansiella perspektivet skall gälla år 2000 till år 2006. Det finansiella perspektivet ingår i det interinstitutionella avtalet mellan rådet och parlamentet. Perspektivet är alltså slutligt fastställt först sedan båda institutionerna godkänt det nya avtalet. I förhållande till det nuvarande finansiella perspektivet innebär Europeiska rådets beslut en lägre nivå för EU15 som andel av

bruttonationalinkomsten (BNI). Taket 1,22 procent av BNI för 1999 enligt det nu gällande finansiella perspektivet sänks således till 1,13 procent av BNI för år 2000. Taket för EU15 år 2006 uppgår till 0,97 procent av BNI. Om marginalen för utvidgningen beaktas uppgår dock nivån 2006 till 1,13 procent av BNI.

Finansiella perspektivet för 2000 ligger alltså väsentligt närmare utgiftsnivån för EU-budgeten 1999 (1,10 procent av BNI) än nivån för det nuvarande finansiella perspektivet 1999. Härigenom uppnås ett närmande av finansiella perspektivet till budgetnivån. Det finns dock fortsatt förutsättning för en marginal mellan finansiellt perspektiv och faktiska utgifter i den årliga EU-budgeten.

Den ram som föreslås för utgiftsområde 27 baseras inte på Europeiska rådets beslut, utan på en årlig ökning av EU-budgetens utgifter på 3 procent i nominella termer (1 procent realt) för åren 2000–2002, vilket ungefär motsvarar utvecklingen de senaste åren. Regeringen anser att detta också är ett rimligt antagande om budgetens utveckling. Beräkningen beaktar även förutsedda kurseffekter, utfallskorrigeringar m.m. Härigenom görs en beräkning som är konsistent med hur utgiftsområde 27 tidigare har hanterats. Kommissionens budgetförslag presenteras normalt i maj. Därigenom finns normalt inför budgetpropositionen förutsättningar för att justera beräkningen för utgiftsområdet i enlighet med budgetförslaget. Enligt preliminär tidtabell för det fortsatta arbetet med det interinstitutionella avtalet väntas ett nytt finansiellt perspektiv föreligga under våren. Därmed skulle såväl det finansiella perspektivet som kommissionens budgetförslag för år 2000 kunna beaktas i budgetpropositionen för 2000.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall 1998	Beräknat 1999	Prognos 1999	Beräknat		
			2000	2001	2002
132 563	135 849	135 823	139 464	144 035	149 696

Utgifterna omfattar ålderspension i form av allmän tilläggspension (ATP) och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP. Fram t.o.m. 1998 redovisades även utgifter för delpensionen och arbetsskadeförsäkringen som utgifter vid sidan av statsbudgeten. Från och med år 1999 redovisas utgifterna för delpension som anslag under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och utgifterna för arbetsskadeförsäkringen som anslag under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. För år 1999 uppgår de totala utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 135,8 miljarder kronor.

Utgifterna för ATP styrs i huvudsak av antalet pensionärer, deras medelbelopp för ATP samt basbeloppets storlek. Såväl det totala antalet pensionärer som basbeloppets storlek väntas den närmaste treårsperioden öka i mycket liten utsträckning. Den för närvarande mest betydelsefulla utgiftsstyrande faktorn är istället ATP-systemets mognad dvs. äldre pensionärer med låg eller ingen ATP ersätts av nytillkommande pensionärer med avsevärt högre ATP. De senare har i genomsnitt erhållit fler ATP-år och även erhållit högre medelbelopp genom reallöneökningar under ett flertal år. Jämfört med 1999 års utgiftsnivå beräknas utgifterna därför öka år 2000 och framåt.

För närvarande pågår arbetet med ett reformerat ålderspensionssystem. Som ett led i detta arbete har den ATP som t.o.m. år 1998 belastade AP-fonden i form av förtidspension, efterlevandepension till vuxna och barnpension, fr.o.m. år 1999 förts över till statsbudgeten. Det reformerade ålderspensionssystemet innebär genomgripande förändringar för såväl statsbudgeten som för AP-fonden och den enskilde. Det reformerade ålderspensionssystemet behandlas i den här propositionen i avsnitt 4.6 Ålderspensionssystemet.